

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

В.о. завідуючого кафедрою

_____ Руслан Пильнік

« ____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2023р.

ДЕКОРАТИВНА СЮЖЕТНА КОМПОЗИЦІЯ (ХОЛОДНИЙ БАТИК)

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМ-19
ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальність 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Мегері Ксенії Володимирівни

Керівник: старший викладач

Брижата Ірина Григорівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Мегеря Ксенія Володимирівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ХОЛОДНОГО БАТИКУ В ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ	7
1.Історія становлення та розвитку батику.....	7
1.2.Техніка холодного батику та способи його виразності.....	11
1.3.Особливості декоративно-сюжетної композиції в техніці холодного батику.....	14
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ «ДЕКОРАТИВНА СЮЖЕТНА КОМПОЗИЦІЯ В ТЕХНІЦІ ХОЛОДНОГО БАТИКУ»	20
2.1.Ідейний зміст кваліфікаційної роботи.....	20
2.2.Пошук композиції та кольорового рішення батику	21
2.3.Послідовне виконання батику в матеріалі.....	25
Висновки до розділу 2.....	26
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
ДОДАТКИ	34
Додаток А	34
Додаток Б	39
Додаток В	44

ВСТУП

Актуальність теми. Декоративна сюжетна композиція в техніці холодного батику - це застосування різноманітних мотивів, зображень та орнаментів для створення цілісної та естетично привабливої композиції на тканині. Такий підхід дозволяє створювати розкішні та живописні вироби, що прикрашають простір і викликають естетичні відчуття.

Актуальність теми декоративної сюжетної композиції в техніці холодного батику полягає у декількох аспектах, як культурна спадщина, адже техніка холодного батику має давні традиції в культурах світу, включаючи Індію, Індонезію, Нігерію та Україну. Використання декоративної сюжетної композиції в батику дозволяє відроджувати та відтворювати цінну культурну спадщину, зберігаючи і передаючи традиції минулих поколінь. Другий аспект - естетична цінність. Декоративна сюжетна композиція в техніці холодного батику створює вишуканий та вражаючий образ. Вона дає можливість виразити творчість, використовувати багатозаровість кольорів, геометричні та органічні форми, що приносить естетичне задоволення та захоплення. Варто сказати і за сучасне застосування, яке незважаючи на свою давню історію, має декоративна сюжетна композиція в холодному батику, також вона може бути застосована в сучасному мистецтві та дизайні, а ще бути поєднана з іншими техніками та матеріалами, що розширює можливості творчого вираження та сприяє створенню сучасних інноваційних робіт. Декоративна сюжетна композиція в техніці холодного батику залишається актуальною темою в сучасному мистецтві, оскільки вона поєднує в собі красу, традицію, індивідуальність та можливість виразити свій творчий потенціал. Вона надає безліч можливостей для самовираження та створення витончених та унікальних виробів, які прикрашають наш світ.

За визначенням М. Гончарової «Композиція є виразником структурно-гармонійної цілісності об'єктів художньої форми, предметів і явищ навколишнього світу та, одночасно, засобом організації, побудови цієї цілісності» [6, с. 20]. Мистецтво холодного батику і дотепер визнається

найрізномісним видом декоративно-прикладного мистецтва, в якому вивчається та опановується не лише техніка забарвлення фарб, а й образні прийоми, форми художньої творчості, за допомогою різномісних технік, прийомів та специфіку, картина перетворюється на синтез багатьох течій мистецтва та має вплив з них [4, с. 15].

Мета кваліфікаційної роботи на основі вивчення техніки холодного батику, створити декоративну сюжетну композицію «Святковий настрій».

Завдання, поставлені відповідно до мети дослідження:

- вивчити та проаналізувати наукову та мистецтвознавчу літературу, згідно кваліфікаційної роботи;
- розглянути історію становлення та розвитку батику, його технологічні можливості, способи виразності;
- проаналізувати особливості створення декоративної сюжетної композиції в техніці холодного батику;
- обґрунтувати ідейний зміст творчої роботи;
- розробити композиційний пошуковий матеріал до сюжетної декоративної композиції та виконати її в матеріалі.

Об'єкт дослідження: художній розпис текстилю як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Предмет кваліфікаційної роботи: процес створення сюжетної декоративної композиції в техніці холодного батику «Святковий настрій».

Методи дослідження : аналіз літературних джерел, узагальнення термінології та методології; зображальний метод; графічний метод; метод просторового зображення; метод оформлення.

Практичне значення: кваліфікаційної роботи полягає у поглибленні наявних знань про формування художнього образу в техніці холодного батику. Робота має корисні, обґрунтовані факти, які у подальшому можливо застосовувати у мистецтвознавчому напрямку, підготовці лекцій з історії мистецтва, практичних занять з холодного батику.

Структура та об'єм дипломної роботи робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків у вигляді ілюстративного матеріалу. Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел-28 (позицій) та додатків. Обсяг основної частини роботи становить 27 сторінок, загальний обсяг 45 сторінок.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ХОЛОДНОГО БАТИКУ В ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1. Історія становлення та розвитку батику

З давніх часів людину супроводжують текстильні промисли, і сьогодні вони займають одне з важливих місць у суспільстві. Своєрідний та цікавий вид народного прикладного мистецтва – художній розпис тканини. Цей вид прикладного мистецтва має глибоке народне коріння і традиції, що дійшли до наших днів. Візерункові тканини різного призначення активно несуть художню культуру в побут, а масовість вироблення їх змушує особливо уважно поставитися до вивчення мистецтва оформлення тканин, яке своїм корінням йде в далеке минуле.

Батик – це узагальнена назва різноманітних способів ручного розпису тканини. В основі всіх цих прийомів лежить принцип резервування, тобто покривання що не пропускає фарбу складом тих місць тканини, які мають залишитися не зафарбованими та утворити візерунок. Найбільш ранні відомості про забарвлення тканин відносять до I століття н.е. Єгипту. Відомо, що одяг там забарвлювали способом, коли біле полотнище розкреслювали поглинаючими фарби речовинами і після занурення в казан з гарячою водою воно у належний час виймалося пофарбованим. Слово «батик» у перекладі з яванського означає «малювання гарячим воском», звідси і назва техніки - гарячий батик. Це мистецтво розвивали з давніх-давен багато народів світу - індіанці, китайці, єгиптяни, перуанці, але найвищого розвитку та художньої досконалості воно досягло в Індонезії на острові Ява, який вважається найдавнішим центром виникнення цієї техніки. І до цього дня батик служить національним одягом індонезійців [1, с. 46].

У III ст. до н.е. з Китаю шовківництво поширилося до Індії, а потім до Кореї та Японії. Для отримання візерункових тканин тут використовували різні способи нанесення на тканину візерунків фарбою, застосовували при цьому і

воскові прийоми ручного розпису. Суть цих способів полягає в тому, що ділянки тканини, які не підлягають фарбуванню, покриваються різними смолами чи бджолиним воском; останні, усмоктуючись в тканину, захищають її від дії фарби. Підготовлену таким чином тканину опускають у фарбу, потім видаляють віск або інший резерв, і в результаті одержують білий малюнок на пофарбованому тлі. Описаний спосіб резервування зберігся і до нашого часу під назвою «восковий батик» або просто «батик» [2, с. 68]. У прикрасі японського інтер'єру дуже широко використовувалися ширми з розписом по тканині. Вони прикрашалися живописом, каліграфією та віршами. Мальовничі прийоми, техніка, самі матеріали (туш, шовк) дуже близькі до китайської каліграфії. Техніка розпису вимагала великого вміння, шовк попередньо оброблявся спеціальними сумішами, рисовим крохмалем, квасцями і на ньому писали, як на папері [3, с. 121].

В одному із стародавніх штатів Індії Біхар збереглося з давніх часів мистецтво розпису тканин, яке називається «Мадхубані». Воно утворилося від релігійного впливу на традиції нанесення малюнків, що володіють, відповідно, магічною силою, які наносились на стіни будинків. Такі малюнки, за їх віруванням виганяли злих духів з будинків та прикрашали їх. У кожній окремій сім'ї, що жила у своєму будинку, були певні, властиві тільки їй, візерунки. Ці ж візерунки переносилися і на тканину, з якої шили весільний одяг для доньки. Узори ці наділялися магічною силою, яка зв'язує узи нової, чоловікової родини з батьківською. Узори «Мадхубані» відрізняються специфічною композицією. Фігури богів, людей і тварин містяться за звичаєм в мальовану рамку, весь простір якої заповнений зображеннями квітів, птахів, риб, змії, умовних символів космогонічного змісту, релігійних символів.

Батик - це не тільки назва техніки розпису, а й назва розписаних тканин. У той самий час батик наймолодше сучасне мистецтво, так як необхідний людині у його житті, у побуті (одяг, інтер'єр). Ця техніка посідає чільне місце у ряді декоративних мистецтв. Він поєднує особливості традиційних художніх технік, таких як графіка, акварель, вітраж, широко використовується в дизайні

інтер'єрів, чудово поєднуючись з різними стилістичними та кольоровими рішеннями [5, с. 25].

Український батик, також відомий як воскова аплікація або воскове малювання, є традиційним видом народного мистецтва в Україні. Ця унікальна техніка використовується для створення красивих та вишуканих візерунків на тканинах шляхом нанесення розплавлення. Український батик, також відомий як "воскова розпис", є традиційним художнім ремеслом в, яке використовує віск, фарби та тканину для створення яскравих та вишуканих візерунків. Це один із найхарактерніших видів українського народного мистецтва, яке має глибокі історичні коріння. Процес створення українського батику включає в себе нанесення воскових ліній та малюнків на тканину, яка потім фарбується у різні кольори. Основним матеріалом для батику є бавовняна тканина, хоча також можуть використовуватись шовк, лляна тканина та інші матеріали. Майстри батику використовують спеціальні інструменти, такі як воскові мольберти, нагрівальні пристрої та пензлі, щоб нанести розплавлений віск на тканину. Віск створює бар'єр, який запобігає проникненню фарби на області, які мають залишитися незалитими. Після нанесення воску на тканину, майстри застосовують фарби, які проникають через незакриті воском ділянки та утворюють кольорові малюнки. Нажаль батик не став суто національним у мистецтві розпису тканин в Україні. Однак ми не можемо не відмітити зростаючу кількість художників, які захоплюються цією технікою. З представників можемо назвати таких митців, як Соболю Л. «Квітуча Україна» (Рис. А.1.1), Лукаш Л. «Весна червона» (Рис. А.1.2), Литвин О. триптих «Чорний ліс» (Рис. А.1.3), Гронська Н. Натхнення. Пам'яті Марії Примаченко. Із серії «Віщі сни» (Рис. А.1.4), Гронська Н. Світло в темряві. Із серії «Віщі сни» (Рис. А.1.5), Гронська Н. «Календар» (Рис. А.1.6), Гронська Н. «Вавилонська вежа» (Рис. А.1.7), Гронська Н. «Таємниці твого обличчя» (Рис. А.1.8), Гронська Н. «Те, інше». Із серії «Віщі сни» (Рис. А.1.9). Все більше українське мистецтво розпису тканин несе національне забарвлення на підґрунті інтернаціональних традицій техніки батику.

У наш час художній розпис тканини стоїть на межі між образотворчим та прикладним мистецтвом: трохи більше декору та шматок тканини перетворюється на хустку, оформили на підрамник – і це панно в інтер'єрі, трохи більше філософії, сенсу – і це станкова робота: картина. Звідси й величезні можливості розвитку художнього мислення та використання батика в різних областях.

Області застосування ручного розпису тканини в інтер'єрі різноманітні: це текстиль у звичному його розумінні, тобто спальні комплекти, і різноманітні тканинні підставки або скатертини [6, с. 28]. Також розпис часто використовується для декору штор, адже навіть мінімалістичний інтер'єр можна урізноманітнити за рахунок гри кольору через різноманітні відтінки на фіранках вікон, чим активно користуються дизайнери. Але найголовніша, найцікавіша і найрізноманітніша за виконанням роль розпису тканини в інтер'єрі – це декоративне панно, якими зазвичай замінюють стандартні картини [7, с. 12].

Характерною особливістю сучасного розпису тканини є впровадження нових технологій та матеріалів у сам процес створення виробу. Поява нових барвників дозволяє отримувати найрізноманітніші відтінки та поєднання, а також цікаві переходи між ними. У художньому розписі тканин використовуються барвники, добре розчинні в воді та спирті, що володіють високою криючою здатністю, що мають велику гаму чистих яскравих барв. Розчини таких барвників – фарби, які повинні легко розтікатися на тканині, глибоко просочувати її та закріплюватися без попередньої підготовки тканини [8, с. 24]. В даний час існує величезне кількість різноманітних барвників, але в залежності від свого походження вони діляться на синтетичні та природні. Для текстильної промисловості, в основному, застосовуються синтетичні барвники, проте для певних цілей, наприклад у виробництві гобеленів або в ручному розпису тканин, художники віддають перевагу натуральним барвникам, які отримують з природних матеріалів. Нові, в більшості випадків штучні тканини сприяють інтенсивному розвитку експериментальних технік і створенню нових

способів нанесення барвника і резервування. На даний момент резерви так само різноманітні, як і барвники.

Таким чином, розглядаючи історію виникнення техніки батика, ми бачимо як глибоко вона сягає своїм корінням у глибоку давнину. Будучи важливим розділом декоративно-прикладного мистецтва, як різновид художнього текстилю, батик і зараз має величезні можливості розвитку художнього мислення та використання в різних областях.

1.2. Техніка холодного батика та способи його виразності

Ручний художній розпис тканини (батик) – своєрідний вид оформлення текстильних виробів. Основні способи розпису тканин - це холодний батик, гарячий батик, вузликівий батик, вільний розпис. На відміну від гарячого батика, холодний батик не потребує видалення резерву після фарбування, він більш простий і безпечний, тому належить до найбільш популярних видів розпису тканини. Художня особливість холодного батика полягає в тому, що обов'язковим контуром є виразність лінії, її різкість або м'якість стилістично визначає акварельну або графічну спрямованість роботи. Виконується ця техніка, як правило, на шовкових або тонких бавовняних тканинах хоча можна використовувати й інші тканини [20, с. 17].

Роль резерву виконує спеціальний матеріал. Його можна приготувати в домашніх умовах, але є готові резерви. Він є густою масою гумового походження. Існують як кольорові, так і безбарвні резерви. Холодний резерв наноситься або спеціальними інструментами – скляними трубочками із резервуаром, або використовується резерви в тубиках, які оснащені подовженим носиком [21, с. 107-110]. Усередині контурів рисунок фарбують пензликами, для фарбування великих ділянок використовують губку або ватний тампон. Розпис виконується спеціальними фарбами для шовку, що фіксується за допомогою праски або паровим методом.

Що ж стосується барвників, то вони можуть застосовуватися як у розчині, у який занурюють тканину для фарбування всього полотна, так і для прямого

фарбування тканини за допомогою пензля. Фарби для розпису можуть бути активними. Це єдиний клас барвників, який вступає в хімічну взаємодію з матеріалом. Завдяки отриманню ковалентних зв'язків між активними групами барвників і волокнами ці барвники міцно закріплюються на волокнах, і тому стійкість забарвлення при пранні та інших водних обробках дуже висока. Також спостерігається їх висока стійкість до тертя, дій органічних розчинників та світла [14, с. 18].

Фарби можуть розчинятися водою або спиртом. Зручніше використовувати фарби, які розчиняються водою. У набір входять основні кольори, що при змішуванні створюють різнобарвну палітру. Також важливо знати спосіб закріплення барвника на тканині. Для простого способу підходять фарби, які фіксуються праскою, вони в Україні представлені переважно імпортного виробництва.

Для розпису тканин у техніці батик використовують також акрилові фарби – це фарби на основі акрилових сполучень, які складають найбільш значну частину всіх воднодисперсійних фарб. Відбувалося це, головним чином, завдяки ряду його серйозних переваг перед традиційними матеріалами [15]. Акрилові фарби висихають фізично, тобто вони сохнуть швидко внаслідок випаровування води, що міститься в сполучною речовиною. В результаті виходить, що не втрачає податливість плівка фарби. Вона водонепроникна, не жовтіє, на ній не з'являються ознаки старіння. Фарби швидко сохнуть, мають гарну криючу здатність і чудову яскравість кольору – вони не вигорають на сонці і не тьмяніють з часом, після висихання набувають форми пружного пластичного стійкого покриття. Крім пігменту, сполучної речовини та води для приготування акрилових фарб обов'язково застосовуватися коалесцентні речовини, а також спеціальні стабілізатори. Ці добавки впливають як на стабільність при зберіганні, так і на покривність при нанесенні складу.

Холодний батик простий у виконанні, має чіткий вітражний контур, який виконується за допомогою резервуючого складу, роблячи, цю техніку цікавою для досвідчених майстрів та привабливою для початківців.

Для того, щоб почати розпис необхідно мати такі інструменти:

1) Ескіз роботи. Формат ескізу має відповідати формату натягнутої тканини. Як ескіз може бути використано будь-який авторський малюнок.

2) Тканина. Традиційно використовується шовк, сатин, креп тощо. Тканина попередньо необхідна ретельно випрати. Рама для закріплення тканини. Тканина натягується на раму при допомозі невеликого розміру столярних цвяхів або за допомогою кнопок, після чого малюнок перекладається на тканину. Для цього знадобиться графітний олівець. Для фіксації ескізу до тканини можна використовувати швейні шпильки.

3) Аплікатор та скляна трубочка. Цей інструмент необхідний для зручного та точного нанесення резервуючого складу.

4) Щітки (можуть застосовуватися круглі, плоскі);

Перш ніж розпочати роботу з кольором тканину необхідно змочити. Змішуючи і розбавляючи фарби, можна досягти плавного переходу. Коли робота повністю готова, її необхідно підсушити. Після чого випрати, висушити і пропрасувати праскою. Займаючись художнім розписом тканин, необхідно пам'ятати, що це один з видів декоративно-ужиткового мистецтва, тому не слід обмежуватися освоєнням технічних прийомів, він має сприяти розвитку творчої уяви, смаку [10, с. 48].

Вивчаючи техніку холодного батику, або створюючи авторську роботу, можна зробити і додаткові ефекти в розписі тканин. Наприклад, сольовий ефект. Дивні зображення й візерунки може утворювати кухонна сіль, насипана на розписану поверхню, яка ще не просохла. Кристали солі вбирають вологу, але не вбирають фарбувальний пігмент, тим самим затемнюючи ті ділянки тканини, на які вони наносяться. Одержуваний результат багато в чому залежить від розміру кристалів. Як правило, кінцевий ефект не передбачуваний і залежить від ступеня зволоження тканини, сили її натягнення, тривалості дії солі на фарбу, концентрації фарби, виду солі (кристалічної чи кухонної), і нарешті, від того, на якій відстані один від одного залишаються кристалики солі. Для солі з великими кристалами характерні різкі й поцятковані смужками візерунки, з дрібними –

крапчасті. Після висихання сіль прибирають. Ефект сухої сечовини (карбаміду) подібний до сольового. Проте якщо сіль притягує до себе барвник, концентрує його на тканині, то сечовина, навпаки, відбілює забарвлену тканину. Можна використовувати концентрований розчин (1 чайна ложка сечовини на 50 мл), у який умочують пензель і крапками та штрихами, наносять на тканину рисунок .

Після закінчення роботи над художнім твором для досягнення певної виразності застосовують кольорові контурні пасти по тканині і шовку. Використовуються вони також для прорисовування дрібних деталей на бавовняних, шовкових і синтетичних тканинах. Контурна паста виготовляється на основі водної акрилової суспензії

Ручний художній розпис тканини (батик) – своєрідний вид оформлення текстильних виробів. При вільному розписі малюнок наноситься на тканину різними фарбами вільними мазками, у ньому більше індивідуальної творчості, він має багато різноманітних прийомів. Техніки виконання батика цікавіші сучасним учням, ніж народні промисли, оскільки можуть бути використані в сучасний дизайн інтер'єру або одягу, але при цьому робота над батиком дозволяє розвинути навички декоративного малювання.

Узагальнюючи, слід зазначити, що вивчення мистецтва батика, різних технологічних прийомів розпису тканини сприяє розширенню кругозору художника-педагога. Різнманітні прийоми та способи розпису по тканині можуть бути імпульсом до створення творчих композицій. Виготовлення текстильної композиції в матеріалі, це досить ємкий та цікавий процес, що слід робити поетапно. Дотримуючись усіх правил роботи над батиком, необхідно приділяти велику увагу вибору матеріалів, оскільки від того якою буде тканина, резерв та фарби залежить і якість холодного батика [27].

1.3. Особливості декоративно-сюжетної композиції в техніці холодного батика

Композиційна побудова попереднього малюнка майбутньої роботи - одна з основ розпису та успіху художника, оскільки батик має широке поле діяльності

- починаючи від реалізму, закінчуючи орнаментом. Створення художнього твору це складний творчий процес у народно-ужитковому мистецтві. Художник використовує різні засоби цього мистецтва, щоб втілити у життя свою фантазію, творчу індивідуальність. В основі цього творчого процесу лежить пошук композиційної гармонії, ритму малюнка, кольору та матеріалу. Композиція декоративного текстильного твору доволі ритмічна, упорядкована в розподілі площини виробу, образотворчі елементи виконані єдиним художнім, технічним способом і є цілісністю загальної художньо-декоративної ідеї. Взагалі кажучи, матеріал являє собою внутрішню гармонію художніх засобів, ідейно-образну сутність.

Головним організуючим елементом зображувального твору є композиція. Під терміном «композиція», зазвичай, ми розуміємо сукупність прийомів та закономірностей, дотримання яких дозволяє скомпонувати окремі деталі у єдине ціле та організувати їх гармонійність, експресію та емоційність. Естетичний вигляд та ефект розпису буде набагато влучним, якщо правильно застосовувати композиційні прийоми та дотримуватись правил [28, с. 345].

Одним із результативних та ефектних композиційних прийомів є «контраст», коли протиставляють елементи та фрагменти, різні за своїми характеристиками. Наприклад, застосування споріднено-контрастної гами завжди справляє більше враження, ніж якщо вибрано гамму споріднених кольорів. Контрастувати можуть і лінії - плавні та ламані, опрацювання та деталізація одних елементів за відсутності цього в інших. Завдяки контрастам твір набуває особливої виразності.

До контрасту близький такий композиційний прийом, як «нюанс», але відмінність між ними полягає в тому, що для останнього більшою мірою характерна плавність переходів від одного фрагмента або елемента, що контрастує, до іншого. Практично це виявляється у поступовому збільшенні чи зменшенні деталей, у розмитості перетікання одного тону на інший. Ці прийоми частіше використовуються у вільному розписі [25, с. 105].

Робота над розписом починається з наведення ліній, що резервують, які прокладають по олівцевих штрихах. Коли лінії замкнуться, малюнок нагадуватиме вітраж, залишиться тільки покласти барвник в один прийом.

Основою є художнє полотно, воно має залишатися цілісним. Для кожного його елемента має бути знайдено місце, а всі вони бути пропорційними один до одного і співвіднесеними між собою, щоб у глядача не з'являлося бажання щось змінити, а навпаки, щоб було враження цілісної картини. Композиція, на мою думку, досконала коли жодну деталь не можна змістити або прибрати без того, щоб не зруйнувати все полотно. Завдяки своїй цілісності твір сприймається як щось спільне та неподільне, як те, що не можна просто спростувати.

Якщо говорити про елементи композиції, то вони розташовуються навколо композиційного центру, який має бути у точці, найвигіднішою стосовно глядачеві. Щоб підкреслити центр, використовують різні засоби, наприклад, можна виконати розпис на суцільному фоні [28, с. 335].

Композиція стане симетричною та гармонійною, якщо її окремі елементи займуть по відношенню центру відповідні місця. У текстильних творах центр, як правило, розміщується в середині і трохи вище, а всі частини композиції (нижня та верхня, ліва та права) мають бути гармонізовані щодо нього. Асиметрія, між іншим, є засобом надання врівноваженості композиції.

Якщо вона складена з динамічних елементів, що передають рух, її врівноважує статичне обрамлення. Наприклад, кола та еліпси повідомляють виробу динамічність. Якщо поєднувати їх із квадратами і прямокутниками, яким властива статичність, то композиція вийде гармонійною, але оцінити, наскільки гармонійною виявилася композиція, лише за допомогою розрахунків, правил та інших елементів важко. У таких випадках митець багато в чому покладається на власні чуття, досвід та відгуки глядачів.

Чим більше митець стане працювати і самостійно створювати ескізи, чим ширше виявиться ваш художній світогляд, тим легше вам буде зрозуміти, яким вийшов твір, відповідно, гармонійним чи не гармонійним. Виходячи з цієї точки

зору композиції витримані і розміри окремих деталей, та їх розташування відносно один одного.

Стосовно декоративної композиції необхідно додати таке. Вона має свої особливості, не знаючи і не вміючи оперувати якими неможливо створити твір зображального мистецтва. Насамперед, також, треба чітко розуміти, що декоративна композиція, зокрема в стилі холодного батику, зазвичай не передбачає сюжету, все ж таки, їх основна функція - емоційний вплив [24, с. 38]. Якщо говорити про особливості композиції в техніці холодного батику, то основою метафізичної складової в створенні твору є сприйняття композиції. Щодо сприйняття, то тут важливим буде привести декілька прикладів:

- Якщо покласти білий квадрат на чорний фон, то він візуально здаватиметься більше, ніж аналогічний квадрат чорного кольору на білому фоні;
- Фігура, поміщена точно в центр полотна, здається розташованою трохи нижче. Відповідно для нейтралізації такого сприйняття головний мотив композиції ніколи не поміщають у середину полотна, а трохи вище зазвичай;
- Чим сильніше виражений контраст між фігурою та тлом, тим менший розмір цієї фігури. Якщо, врівноважуючи сірий і чорний кола, розмістити їх на площині поруч, то не можна не помітити, що площа сірого кола більша.

Вирішуючи, якого розміру буде фігура, потрібно не впадати в крайнощі і пам'ятайте, що, з одного боку, фігура не повинна викликати відчуття, що вона занадто велика для цієї площини (аркуша паперу або шматка тканини), а з іншого потрібно стежити, щоб вона не загубилася на загальному тлі і не виглядала дрібною. Тобто, якщо відповідно до задуму основна фігура значно віддалена від центру, вона обов'язково повинна бути врівноважена дрібними формами

Говорячи конкретно про створення композиції, то тут слід зазначити декілька суттєвих моментів:

- За канонам європейської школи, місце композиційного центру визначається так: кожна сторона листа поділяється на 4 частини; через ці точки проводять лінії; ці лінії перетинаються у 4 місцях чуть вище центру.

- Композиція буває статичною (відповідно до європейської схеми) та динамічною. В останній основний рух має бути візуально зупинений за допомогою іншого руху чи інших елементів. У станковій роботі, наприклад, панно, всі елементи організують таким чином, щоб ніхто не міг і подумати, що перед ним окремий фрагмент якоїсь тканини [23].

Зазвичай, композиції у стилі холодного батика завжди потребують стилізації, робити це слід використовуючи для неї такий засіб, як трансформація:

- при посиленні виразності допускається зміна розмірів предметів;
- з метою відбору найбільш важливих та цікавих для даного твору об'єктів, другорядні виключаються, тобто, можлива їх корекція;
- з існуючих форм у вигляді їх можна здійснювати видозміни, які в свою чергу, створюють нові форми.

Розробляючи композицію, необхідно прагнути до того, щоб шляхом відбору, орієнтуючись на сприйняття, відкинути все незначне і залишити лише найхарактерніше, як буде миттєво пізнаватись та відчуватись.

Висновки до розділу 1

Отже, історія та розвиток батика має давні історичні коріння. Мистецтво батика, яке утворилось, не тільки не втрачає актуальності, воно в наш час переживає пік популярності. Це не дивно, оскільки перевага цього виду мистецтва полягає в тому, що воно доступне не тільки для професійних художників, але і для звичайних, яких цікавлять творчість і рукоділля людей, оскільки особливості даної техніки дозволяють створювати чудові за своєю красою вироби, які вражають своєю різноманітністю, варіативністю, яскравістю фарб, а також є місцем для втілення творчих фантазій автора та створення унікальних робіт.

Розглядаючи технологію виготовлення холодного батика, як своєрідного виду оформлення текстильних виробів, ми можемо бачити, що на відміну від гарячого батика, холодний батик не потребує видалення резерву після фарбування, він більш простий і безпечний, тому належить до найбільш

популярних видів розпису тканини. Художня особливість холодного батика полягає в тому, що обов'язковим контуром є виразність лінії, її різкість або м'якість стилістично визначає акварельну або графічну спрямованість роботи.

Композиція декоративного текстильного твору доволі ритмічна, упорядкована в розподілі площини виробу, образотворчі елементи виконані єдиним художнім, технічним способом і є цілісністю загальної художньо-декоративної ідеї. Таким чином, ми бачимо що в основі цього творчого процесу лежить пошук композиційної гармонії, ритму малюнка, кольору та матеріалу. Розуміння сутності зображального мистецтва та особливостей його видів забезпечує успішне розуміння змісту та особливостей декоративних творів, принципів передачі емоційно-сміслового змісту та оволодінням практичними методами творчої роботи через знання теорії.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ «ДЕКОРАТИВНА СЮЖЕТНА КОМПОЗИЦІЯ В ТЕХНІЦІ ХОЛОДНОГО БАТИКУ»

2.1. Ідейний зміст кваліфікаційної роботи

Особливу роль для композиції становить ланцюг «ідея-задум». Художня ідея, - це новина, кінцева точка сформованого твору, продукт вражень і мислення. В процесі створення, усвідомлення ідеї, виступає допоміжною роллю в подальшому створенню художньо-композиційних задач. В цей момент відбувається прогнозування подальшої роботи над ескізом. Суть цієї роботи дуже проста - методом набутих знань, вмінь та навичок художній твір неначе вживається у концепцію роботи, в середовище матеріалу та має роль розробки подальшого начерку. Кожний твір має містити і відображати в собі пануючі наміри в роботі автора, те що творець хотів донести до глядача, що відчував та що прагнув отримати як кінцевий результат. Ідея обирає формат, пропорції роботи та розміри твору [9, с. 57].

Ідейний задум кваліфікаційної роботи, полягає, в тому щоб зобразити групу українських жінок та чоловіків в класичному національному одязі 19-го століття, які танцюють та насолоджуються танцем.

Саме стан свята, легкості, гарного настрою хотілось передати в роботі. В такі страшні часи війни в Україні, суму, переживань, хотілось бачити радість, помічати та створювати позитивні емоції. З самого початку на етапі розробки ідеї, була думка зробити зовсім протилежну роботу за емоційним станом. Та поглянувши на неї і відчувши в сюжеті багато сумних ноток, було прийнято рішення робити життєрадісний танок, щоб показати, що український народ попри все, не полишає надію на краще світле майбутнє, радіє навіть маленьким дрібничкам життя. Також прийняли рішення з українським костюмом, точніше сказати в творі ми об'єднали декілька областей нашої країни. Одяг символізує в роботі символи нації, народне надбання, пам'ять предків, що пережила роки.

В моменти детальної роботи з ескізами, часто виникало питання «Чи доцільно в такий час робити позитивну роботу?». Пройшовши через великий шлях думок, вирішили для себе, все ж таки не покидати ідею створення життєрадісних моментів в композиції. Кожен елемент роботи вирішено зобразити в танці, навіть плахів у динаміці, орнаменти в русі. Головну героїню, як символ жіночності, молоді дівчини з вінком, яка є образом весни, який виводить всіх постатей в хоровод, неначе вирій подій життєрадісного танцю. Завжди викликали захват звичаї, костюми, аксесуари нашого українського народу, неначе зачаровував кожний елемент образу. Саме це і хотілось показати в роботі. В роботі важливо було передати традиції українського народу, настрої людей та відчуття легкості свята.

2.2. Пошук композиції та кольорового рішення батіку

Починається все зі створення безпосередньо композиції, яка буде основною ідеєю в матеріальному її втіленні. На нашу думку, головним у картині це виділити головне, тобто смисловий, або зоровий центр картини. Звичайно, у сюжеті не все однаково важливо, і другорядні частини підкоряються головному. Центр композиції включає сюжетну зав'язку, основну дію та головних осіб. Композиційний центр має насамперед привертати увагу, він виділяється освітленістю, кольором, збільшенням мас, контрастами та іншими засобами зображення.

Композиція складається з декількох рівноправних центрів, що заповнюють поле зображення. Також, вона симетрична врівноважена. Вона була досягнута введенням у загальну композицію елементів освітлення, світлової плями, відблиску та інших. Фігури моделей, наприклад, були вирішено врівноважувати за допомогою різноманітних рухів [12, с. 98].

Якщо модель робить жест рукою в один бік, то композиційно його можна врівноважити жестом ноги або поворотом голови в інший бік, що також включено до композиції роботи. Тобто жест в один бік будь-якої частини тіла врівноважується жестом в інший бік руки, ноги, голови чи вигином корпусу.

Композиція роботи була створена динамічною, тобто, зображення здаватиметься рухомим, якщо його частини відтворюють не один момент руху, а його послідовні фази. Рух стає зрозумілим лише тоді, коли ми розглядаємо твір в цілому, а не окремі моменти руху. Все побудовано на контрастах: контраст форм та розмірів, кольори і силуети, тони та фактури. Кольори відкриті, спектральні. Динаміка часто виключає величність, ґрунтовність, класичну завершеність [12, с. 83]. Статичні композиції майже завжди симетричні та замкнуті, а динамічні – асиметричні та відкриті. Рівновага тут стосується як самих постатей, так і просторів між ними. Було врівноважено великі та малі величини, світле та темне, різноманітні силуети та кольорові плями. За допомогою контрасту кольору та тону, як потужному засобу виразності, було виділено частину зображення (люди), розставляє акценти (їх образи та рухи), висловлює енергію та силу твору. Особливістю контрастної композиції роботи є активність її візуального впливу.

Ритм – це ще один сильний композиційний засіб. У самій природі вже закладено ритм. Природний ритм як відображення закономірностей реального світу увійшов і в мою роботу. Ритм в роботі складний, він повторює групи форм образів.

Першим етапом роботи став розробка ескізів- підготовчий начерк, в якому ми зафіксували всі свої ідеї, задум композиції. Створення саме лінійних начерків дало змогу знайти рухи та образи персонажів, характерні образи. Утвердивши приблизну тематику, розробили ряд начерків та замальовок (Рис.Б.2.1). Згодом, ми розвивали композиційне рішення, змінювали динаміку персонажів, та додавали фрагменти фону, на якому було зображення українських пейзажів, орнаментики, які мали свої символи сили та духу народу. Додавалися на дальній план і колосся- як символ хліба, урожайності, церкви- прагнення людей до вічності, чеснот та духовного єднання, хатинки-символ щастя, добробуту та єдності сім'ї, ромби- оберіг, богиня Землі (Рис.Б.2.2).

Згодом розпочалися пошуки пластичності та стилізації ліній, форм. На цьому етапі було важливо знайти маси та рухи головних персонажів композиції,

які дали змогу розвивати твір далі. Завдяки графічним програмам, мали змогу деформувати лінії та форми, не зашкоджуючи основному ескізу, це дало змогу рухати героїв, лінії (Рис.Б.2.3). Також на цьому етапі почалися окремі пошуки та замальовки персонажів. Нам хотілося передати жіночність та легкість дівочих постатей, змінювався одяг, аксесуари, з тим самим і змінювалися рухи драпер, відчуття динаміки танцю і свята. Багато разів змінювали положення рук, центрову фігуру, ми зосереджували свою увагу на жестах, хотілося передати внутрішній стан та думки (Рис.Б.2.4).

В проміжний період пошуку ескізів композиції, розроблялися образи героїв композиції, їх національне вбрання, рух чоловіка який танцює (Рис.Б.2.5-6).

Потім, відходячи від стандартного ескізу, який був на самому початку задуму композиції, розробили більш реалістичний напрямок замальовок, за допомогою яких вирішили більш детально розташування головних героїнь твору, де головна постать дівчини, що виходить на перший план, кружляється у вирії танцю та емоцій, відчутті легкості та щастя [19, с. 108]. Друга постать жінки повернута до глядача спиною, але через легкий поворот голови і фігури ми відчуваємо рух в танці, взаємодію з іншими фігурами (Рис.Б.2.7).

Розуміючи, що батик це декоративний напрямок, було прийнято рішення стилізувати фігури, вона проглядається у русі, обличчі та одязі (Рис.Б.2.8). В деяких деталях робили спрощення форми, до більш легкого геометричного (Рис.Б.2.9-10). Надихнувшись цікавим рішенням композиції, направили розробку ескізів на спрощення форм персонажів. В цьому дуже допомогли референси, перегляд відео та фотоматеріалу з українськими народними танцями, де ретельно передивлялися рухи людей. Довго обговорюючи і вирішуючи, як саме буде виглядати багатофігурна композиція, який буде рух чоловіка, чи буде він танцювати гопак, чи наче уводити героїню з композиції. Дійшли до спільного значення, що постать хлопця буде позаду головної героїні (Рис.Б.2.12).

Конструктивна ідея, яка лежала в основі твору ще на початкових рівнях створення ескізів, допомогла встановити формат композиційної площини,

відносну величину героїв та другорядних елементів, крім того ми позначили для себе, багато варіантів мотиву розвитку твору. Після чого дійшли до певного спільного рішення, додати пташок та квіти. Півня ми додали, як символ незламності українського народу, світла і сонця для подальшої боротьби українського народу за незалежність. Курка, незважаючи на прислів'я та приказки, в цьому контексті несе позитивні знаки материнства та родючості. Також чоловіку додали у руки домбру, для створення атмосфери танцю, співу та музики. Головну героїню вбрали у національний костюм Київської області. За основу якої ми взяли святковий костюм з класичною плахтою, запаскою. Другу дівчину вбрали у костюм Полтавської області з гарною хусткою на голові, з легкої вишитої тканини. Чоловік одягнутий у національний костюм Поділля, який має комір та каракулеву шапку (Рис.А.2.17).

Після всіх етапів проробленої роботи, ми перейшли до розробки ескізу-картону. В ньому вирішували вже остаточне положення персонажів, їх динаміку та образ. Особливу увагу приділили розміщенню на площині героїв, їх одягу який проробили вже детально, з кожним нюансом, аксесуарами та драперами. Птахів змінювали багато разів, для того, щоб не обтяжувати композицію над великими та детальними елементами. Також додали елементи полів які композиційно розбивають фон на горизонтальні площини і додають руху, відчуття перспективи. На кожному великому шматочку додали орнамент, кожний з яких прикрашений елементами-символами, української культури. Такі елементи, як квіти, додавалися з петриківського розпису, ромби та лінії, теж означають родючість, наснагу до життя (Рис.Б.2.18).

Згодом почали стадію розвитку кольорового пошуку твору [13].З самого початку було декілька варіантів розвитку палітри. Від холодних забарвлень персонажів на холодному фоні, до теплих героїв з варіацією холодних та гарячих барв в роботі. Спочатку зробили варіанти на папері гуашшю, але це доволі довгий процес та на одну роботу витрачається забагато часу (Рис.Б.2.19-21). В цьому допомогли графічні редактори, в який було легко вирізати фігури та

додавати їх на обарвлений фон, мазками та способом розмиття добивалися додаткових переходів кольору (Рис.Б.2.22-35).

Після всієї проробленої роботи над композицією та кольоровим рішенням, приступили до виконання тренувальної роботи в матеріалі батику, з використанням різних фарб. Експериментували і з фарбами для тай-дай, але згодом відійшли від цього матеріалу, так як він змінював колір при висиханні та додавала сірості в роботі, а нам це було не потрібно [11, с. 177]. Замінили на фарби акрилові з деяким додаванням анілінових фарб. Акрили давали яскравість, не жухли при висиханні. Також були деякі проблеми з тканиною, шовк який був підготовлений завчасно не підходив під батик, погано пропускав резерв та не давав гарних переходів кольору. Нами було прийняте рішення купити іншу тканину, яка дала бажаний результат, з гарним перетіканням кольору, триманням вологи(Рис.Б.2.36).

2.3. Послідовне виконання батику в матеріалі

Після завершення картону та кольорових пошуків, ми одразу перейшли до роботи над оригіналом. Наше панно має розмір 70x80 см. Підібравши необхідні матеріали, підготували та натягнули тканину на підрамник. Організували робоче місце для зручного розпису тканини [19, с. 43].

Після підготовки робочого місця та матеріалів почали переносити малюнок на тканину. Через доволі великий розмір та детальність композиції, просвічували як саме лежить ескіз під тканиною, чи добре він тримається, чи не з'їхав один з кутів поки вкладали інший [17]. Малюнок нашого шаблону після закріплення, почали переводити на тканину, слідкували за лініями. Наступний етап нанесення резервуючого составу. В процесі нанесення перевіряємо консистенцією резерву та наскільки добре просочується тканина, для подальшого запобігання затьоків фарб. Після просушки резервуючої речовини, приступили до ретельного огляду, продивляючись кожній міліметр роботи, в деяких місцях проходили з іншої сторони тканини, для кращого закріплення матеріалу. Через деякий час, почали готувати роботу для подальшого розпису

тканини. Ми одразу перейшли до нанесення фарб головної героїні, після неї другорядних персонажів композиції. Кольори на панно клали на змочену водою ділянку, для гарного ефекту змішування, контролювали як близько до резерву йде затікання [18, с. 67]. Також забарвлення робили одразу яскравим та в теплих тонах, якщо барва викликала якісь сумніви, ми зробили палітру з залишків тканини на якій можна було спробувати і зрозуміти кінцевий результат роботи після висихання. Потім розпочали заливку фону, так як він був розбитий з самого початку на елементи, було легше варіювати переходи кольорів.

Також слід вказати важливість матеріалів якими ми користувалися. Використовували пензлі за різною формою, круглою, щоб набрати фарбу та розподілити її, також пласким, щоб добитися максимально близького контакту кольору та резерву.

Намагалися працювати з композицією в цілому, задля того, щоб не перенавантажити її якимсь одним елементом [16, с. 183]. По завершенню опрацювання фарбами, обрали потрібний декоруючий елемент за кольором. Для цього використовували різноманітні декоративні елементи: об'ємними контурами, акриловими фарбами. Це допомогло отримати додаткові декоративні вирішення та об'єм в роботі: десь більш конкретно додати частини орнаменту на сорочках та одягу, аксесуарів, також уточнити деталі на фоні, які також прикрашені за задумом. Контур дав змогу збагатити роботу та довести її до кінцевого результату. Завдяки кольоровій гамі, об'ємного контуру та фактурі тканини, композиція отримала більшої виразності в декоративної виразності [26].

Після завершення роботи над декоративною сюжетною композиції в техніці холодного батику перейшли до завершального етапу оформлення роботи.

Висновки до розділу 2

Особливе значення в роботі над творчою композицією грає «ідея- задум». Від ідейного задуму залежить розвиток композиційного пошуку. Процес художньої діяльності є поетапним, від виникнення художньої ідеї, зародження і

формування задуму, розробки і втілювання задуму в ескізах, до виконання в матеріалі. Процес осмислення ідеї передує розв'язанню художньо-композиційних завдань. Попередньо до виникнення ідеї відбувається «прогнозування» на основі актуалізації набутого життєвого досвіду. Саме ідея, зміст обирає собі формат, пропорції і розмір зображувального твору. Конструктивна ідея підказує місце в якому знаходиться головне зображенні сюжетної композиції. Метою нашої роботи було створити характерний образ українських жінок та чоловіків в сюжетно тематичній декоративній композиції. Тому в основу ввійшла тематика танцю та свята українського народу, щоб показати, що український народ попри все, не полишає надію на світле майбутнє, радіє навіть маленьким дрібничкам життя.

Отже, роблячи всі етапи і розуміючи всі етапи проробленої роботи, можна зробити висновки. Холодний батик це складний процес створення роботи, проходячи ретельно кожен з них дійшли до повного закінчення кваліфікаційної роботи. Також довелось багато опрацьовувати технік, матеріалів, експериментувати з тканиною, динамікою композиції та самих персонажів, не стримувати себе у творчому пориві, в своїх думках, а викладати їх на папір, для подальшої роботи. Тому і було прийняте рішення, розробляти тематику танцю та свята українського народу. Це актуальна тема і дотепер, враховуючи всі фактори та елементи одягу, традицій нашого народу. Також підбираючи кожен символ та елемент в роботі, для більшого розкриття теми та ідеї роботи.

Важливим кроком для подальшої роботи над твором є виконання пошукових композиційних накидків, замальовок, пошуків окремих образів головних персонажів композиції, виконання пошуку кольорового рішення, розробка картону та фрескізу в матеріалі. Кожен етап має значення і свої завдання і вирішує певні задачі. Розробка кінцевого результату, втілювалась і розроблялась в кожному етапі ескізу. Також особливу увагу звертали на стилізацію форм в декоративній сюжетній композиції, пластику ліній, знаходження мас в композиції. Кожне змінення в ескізі було спільно обгрунтоване та розроблено з усіма нюансами.

Також наступним етапом в роботі став пошук колористичного рішення, тому ми ретельно підійшли до цього етапу, шукаючи різні форескізи, з різними поєднаннями всіх нюансів дійшли до спільного знаменника- теплої колірної гами, яка оживляє композицію та додає враження тепла та щастя.

Наступним надважливим кроком, було створення оригінальної роботи. Враховуючи всі напрацьовані пошукові матеріали послідовно виконується панно, при виконанні якої слід приділити велику увагу пошуку і вибору матеріалів (фарби, тканина, пензлі, контур, резерв), організації робочого місця та технології виконання холодного батику. Робота повинна вестись поетапно та виважено. Отже, підводячи підсумки про виконання роботи в оригіналі ми визначили, що кожен етап дуже важливий в техніці холодного батику, має свою послідовність якою не можна нехтувати, щоб отримати гарний результат.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було розглянуто процес створення декоративно-сюжетної композиції в техніці холодного батику. У першій частині розкрито теоретичні та методологічні засади холодного батику в декоративно-прикладному мистецтві. У другій частині, відповідно, була розкрита методика виконання кваліфікаційної роботи на тему «Декоративно-сюжетна композиція в техніці холодного батику». Відповідно до сформульованої мети та завдань кваліфікаційної роботи були зроблені такі висновки:

1. Дослідивши наукову та мистецтвознавчу літературу було проведено аналіз та систематизацію літературних джерел з історії розвитку та становлення батику, методологічні засади та методи створення декоративно-сюжетної композиції в техніці холодного батику.
2. Проаналізувавши історію становлення та розвитку батику, ми бачимо, що він має давні історичні коріння. Мистецтво батику, яке утворилось і розвивалось протягом історії, не тільки не втрачає актуальності в сучасному світі, а і є доволі популярним. Воно має широкі можливості розвитку та використання в різних областях. Розглядаючи технологію виготовлення холодного батику, як своєрідного виду оформлення текстильних виробів, ми відмічаємо, що на відміну від гарячого батику, холодний батик не потребує видалення резерву після фарбування, що обов'язковим контуром в ньому є виразність лінії, стилістично визначаємо акварельну або графічну спрямованість в роботі над ним;
3. В ході роботи було проаналізовано особливості створення декоративної сюжетної композиції в техніці холодного батику. Композиція декоративного текстильного твору доволі ритмічна, упорядкована в розподілі площини виробу, образотворчі елементи виконуються єдиним художнім, технічним способом і є цілісністю загальної художньо-декоративної ідеї. Таким чином, ми бачимо що в основі цього творчого процесу лежить пошук композиційної гармонії, ритму малюнка, кольору та матеріалу.

4. В процесі створення декоративної композиції, особливу роль грає ідейний зміст творчої роботи. Процес осмислення ідеї передує розв'язанню художньо-композиційних завдань. Саме ідея, зміст обирає собі формат, пропорції і розмір зображувального твору. Конструктивна ідея підказує місце в якому знаходиться головне зображення сюжетної композиції. Метою нашої роботи було створити характерний образ українських жінок та чоловіків в сюжетно тематичній декоративній композиції. В основу ввійшла тематика танцю та свята українського народу, який попри все, не полишає надію на світле майбутнє, радіє навіть маленьким дрібничкам життя. Таким чином, і утворився ідейний задум кваліфікаційної роботи.

5. Виконанню декоративно-композиції в матеріалі передує процес пошуку побудови композиції. Тому, нами була опрацьована велика кількість начерків, замальовок, стилізації форм та пошук декоративного оздоблення основних елементів, використання різноманітних технік та матеріалів, експериментів з тканиною. Пошуки мають свої задачі, мета яких виділити найбільш виразні образні рішення та поєднання їх в гармонійну динамічну композицію. Таким чином, за допомогою пошукового матеріалу нами було створену композицію, яка передає ідейний зміст основного задуму твору.

6. Розробивши і осмисливши всі етапи пошукової роботи, приступили до виконання композиції в матеріалі. Панно виконувалось послідовно, було приділено велику увагу пошуку і вибору матеріалів, організації робочого місця та технології виконання холодного батику. Робота повинна вестись поетапно та виважено. Отже, підводячи підсумки про виконання роботи в оригіналі ми визначили, що кожен етап дуже важливий, має свою послідовність якою не можна нехтувати, щоб отримати гарний результат.

Отже, мета кваліфікаційної роботи була досягнута, а завдання виконані - створено декоративну сюжетну композицію в техніці холодного батику під назвою «Святковий настрій».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ishwara H.A. Batik Pesisir, Fn Indonesian Heritage: Collection of Hartono Sumarsono H. Ishwara, L.R. Supriyapto, Moeis X.T. I.: KPG, 2012. 266 p.
2. Kight K. A Field Guide to Fabric Design. - C&T Publishing, 2011. 160 c.
3. Баршинова О. Г. "Живопис XIX - початку XX століття в Україні". К.: Видавництво "Артек", 2003. 236 с.
4. Булкин Ю., Добровинский Л., Ермаков А., Михайлов В., Овсянникова Н., Полумиенко А., Акрилова фарба для художніх робіт: навч. Посібник. Луганськ, 2003. 196 с.
5. Валько А. Вивчення мистецтва художнього розпису тканин у профільних класах. Трудова підготовка в закладах освіти, 2007. №2. С. 23-28.
6. Ветрова О. Розпис по тканині. Батик, «Арт-батик». О. В Трудове навчання, 2011, № 4. С. 20-29.
7. Гадельшина Е., Вільданова А., Валеева Н. та ін. Застосування акрилових фарб для розпису тканин у техніці батік: навч. посібник. Харків, 2015. 107 с.
8. Гільман Р.А. Художній розпис тканин: навчальний посібник для студентів вузів, які навчаються за спеціальністю «Декоративно-ужиткове мистецтво народні промисли» Харків, 2012. С.24-29.
9. Горшкова Л. Батик на уроках образотворчого мистецтва в школі. «Мистецтво в школі» №6. 1999. С. 56 – 57.
10. Горячева Н. Декоративно-прикладне мистецтво в житті людини. Просвітництво, 2007. 197 с.
11. Давидов С. Батік. Техніка. Прийоми. Вироби. Донецьк: АСТ-ПРЕС книга, 2005. С.177-183.
12. Ідак Ю., Клименюк Т., Ляковський О., Основи об'ємнопросторової композиції. Львів, 2020. 212 с.
13. Касьян Т. Художній розпис тканини в техніці "батик" в історичному, технологічному та творчому аспектах. Вісник ХДАДМ. 2008.

- № 11.С.63-67.URL: [file:///C:/Users/Karin/Downloads/had_2008_11_9%20\(11\).pdf](file:///C:/Users/Karin/Downloads/had_2008_11_9%20(11).pdf)
(дата звернення 9.03.2023)
14. Кирницька М. Художний розпис по тканині. Від ремесла до творчості. 1990. С. 18-27.
15. Лутфулліна А. Склад науково-понятійного апарату з проблем художнього розпису тканин. URL : http://www.zbirnik.mixmd.edu.ua/2010_5_ua/11.pdf (дата звернення 9.03.2023)
16. Максименко Ю., Синенький Д. Теоретичні засади пізнання художнього образу. Психологія і суспільство. № 4. 2009. С. 181-185.
17. Малиніна А., Малиніна І. Основи розпису тканини. Батик.: навч.-метод. посібник. Харків, 2005. 48 с. URL : <https://lektsii.org/7-11347.html> (дата звернення 9.03.2023)
18. Мільченко В. Полімерні акрілові фарби для розпису тканини. Вісник Тернопільського державного університету, 2014. Т.17, №5 С. 67-69.
19. Пічкур М. Навчальний посібник: Теорія і практика композиції. Кольорова. Київ, 2022. 238 с.
20. Скребцова Т., Дальниченко Л. Шовкові картини у техніці холодного батика. Семфірополь, 2007. С.12-17.
21. Соболевська Н. Від декорування тканин до малярства на тканинах Народознавчі зошити. № 6 (114). 2013. С. 107-110.
22. Сушкевич Т. Композиція і композиційні прийоми (теоретичний аспект). Літературознавчі студії.. №5. С. 135-140. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/6930/1/%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87.PDF> (дата звернення 9.03.2023)
23. Таньшина З. Художнє проектування набивних тканин для вітчизняної промисловості 1920-1930-х р. д-ра пед. наук: 17.00.04, 2009. 222 с. URL : <http://www.dissercat.com/content/khudozhestvennoe-proektirovanie-nabivnykh-tkanei-dlya-otchestvennoi-promyshlennosti-192-193#ixzz5XFAz2RXN> (дата звернення 9.03.2023)

24. Туриніна О. Психологія творчості : навчальний посібник. Київ, 2007. 160 с.
25. Цуркан К. Художній текстиль України у спеціальній літературі як предмет наукового пошуку. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Київ, 2014. № 20. С.221-225.
26. Чурілова В. Техніка художнього розпису тканин. Донецьк, 2005. С.102-106.
27. Шумська Н. Дивосвіт батику відкрили в Черігівському музеї URL : [//www.prostir.museum/ua/post/29750](http://www.prostir.museum/ua/post/29750) (дата звернення 9.03.2023)
28. Щербина В. Композиція як головний чинник формування і розвитку творчої особистості. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць № 10 ред. кол. : В. К. Буряк, Г. Б. Штельмах, А. В. Козлов та ін. - Кривий Ріг, 2005. Вип. 10 : Спец. вип.: Художньо-педагогічна освіта ХІХ ст.: теорія, методи, технології. С. 335-345.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ілюстрації до розділу 1

Рис.1. Соболев Л. «Квітуча Україна», 2009 р.

Рис.2. Лукаш Л. «Весна червона», 2012р.

Рис.3. Литвин О. триптих «Чорний ліс», 1988 рік

Рис.4. Гронська Н. Натхнення. Пам'яті Марії Примаченко. Із серії «Віщі сни»,
2009 р.

Рис.5. Гронська Н. Світло в темряві. Із серії «Віщі сни», 2009 р.

Рис.6. Гронська Н. «Календар», 2004 р.

Рис.7. Гронська Н. «Вавилонська вежа».

Рис.8. Гронська Н. «Таємниці твого обличчя» , 1987р.

Рис.9. Гронська Н. «Те, інше». Із серії «Віщі сні», 2009 р.

Ілюстрації до розділу 2

Рис.1-4. Пошуки мотиву та композиційного вирішення

Рис. 5-12. Пошуки образу

Рис.13-17. Тонові пошуки

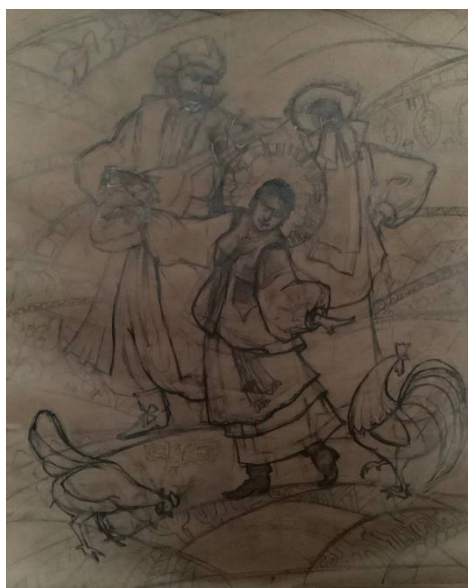

Рис. 18. Ескіз картон

Рис. 19-35. Кольорові пошуки

Рис. 36. Виконання фрескізу в матеріалі

Список грамот та дипломів

